

Čís. 733.

1. Ku případům evikce předpis § 49 čís. 8 j. n. se nevztahuje.

2. Vojenské koně nejsou věcmi, vyloučenými z právního obchodu. Jich neoprávněný prodej neposuzuje se dle ustanovení o smlouvách neplatných, nýbrž dle předpisův o správě.

(Plenární rozhodnutí ze dne 27. října 1920, č. pres. 749/20.)

Důvody:

Rozhodnutí soudů předkládány jsou četné případy, kde kupitel domáhá se na prodávateli náhrady, ježto koupený kůň byl jakožto vojenský kůň kupiteli vojenskou správou zabaven. Žaloby podány jsou dílem u soudů okresních, dílem u sborových soudů první stolice. Pokud v žalobách, podaných u okresních soudů, domáháno se bylo peníze, převyšujícího 1000 K, byla ve dvou případech žaloba ve všech třech stolicích věcně vyřízena, námitka věcné nepříslušnosti nebyla vznesena a ani soudové otázkou věcné příslušnosti se nezabývali (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 1920, Rv I 162/20 a ze dne 18. května 1920, Rv I 207/20). Pouze v jednom případě vznesena proti žalobě námitka věcné nepříslušnosti; okresní soud námitce vyhověl, rekursní soud námitku zamítl a nejvyšší soud potvrdil usnesení rekursního soudu, vycházející z názoru, že žaloba jest žalobou ze správy pro vadu právní a že předpis § 49 č. 8 j. n. vztahuje se jak na vady fyzické, tak na vady právní (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 2. března 1920, R I 110/20). Pokud žaloba byla podána u sborového soudu první stolice, zabýval se nejvyšší soud dosud třemi případy. V jednom případě (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 16. března 1920, Rv I 111/20) byla žaloba v první i druhé stoličce věcně vyřízena, otázka příslušnosti nebyla vzata na přetřes. Nejvyšší soud sám od sebe zrušil celé předchozí řízení jako zmatečné a odmítl žalobu pro nezhojitelnou nepříslušnost dovolávaného sborového soudu první stolice, vycházející z téhož právního názoru, jako v rozhodnutí R I 110/20. V druhém případě (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 1920, R I 182/20) vyřízena žaloba ve všech třech stolicích věcně. Při poradě nejvyššího soudu poukázáno k rozhodnutím R I 110/20 a Rv I 111/20 a navrhováno jako v případě Rv I 111/20. Většinou však bylo toto mínění odmítnuto s poukazem k tomu, že vojenský kůň jest mimo právní obchod, jeho koupě je neplatná a nejedná se proto o žalobu ze správy. V třetím případě (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 4. května 1920, R I 264/20) odmítl sborový soud první stolice žalobu pro věcnou nepříslušnost, rekursní soud odmítl námitku věcné nepříslušnosti, poněvadž § 49 č. 3 j. n. má na zřeteli pouze vady fyzické, nikoli též vady právní; nejvyšší soud odmítl dle § 45 j. n. dovolací rekurs jako nepřipustný. Otázkou, zda vojenské koně jsou věcmi mimo právní obchod, zabývá se zevrubně rozhodnutí Rv I 267/20 a odpovídá k ní v rozporu s rozhodnutím R I 182/20 záporně.

Hledě k těmto odporujícím si rozhodnutím odkázal první prezident nejvyššího soudu věc do zasedání plenárního, jež usneslo se na shora vylčených zásadách. Směrodatnými byly tyto úvahy:

K čís. 1. Pro rozhranění věcné příslušnosti mezi soudy okresní a sborové soudy první stolice v rozepřích o majetkoprávní nároky rozhodnov jest zásadně hodnota sporného předmětu. Případy, kde bez ohledu k této hodnotě nastupuje výlučná příslušnost buďsi soudů okresních, buďsi sborových soudů první stolice, jsou výjimkami z řečeného pravidla a nutno proto přesně vykládati předpisy, patřící do této skupiny. Takovýmto výjimečným předpisem jest i ustanovení § 49 II čís. 8 j. n., jímž k výlučné příslušnosti soudů okresních přikázány »spory pro vady dobytka«. Ani z doslovu, ani z úmyslu, ani z dějin vzniku zákona nelze dovozovati, že by slovům »vady dobytka« náleželo podkládati jiný smysl, než jaký dle gramatického výkladu (§ 6 obč. zák.) jest v nich utajen. Ze slov »vady dobytka« jest zřejmo, že zákon na mysli má pouze vady, které vězí ve zvířeti samém, jejichž nositelem jest tedy tělo zvířete, nikoli ale vady mimo ně ležící. Se zákonným označením »vady dobytka« setkáváme se v původním doslovu všeobecného zákona občanského v paragrafech, pojednávajících o správě a sice v §§ 924, 925, 926 a 927. Z celého doslovu těchto paragrafů jest vidno, že zákonodárce slovem »vady dobytka« rozumíval pouze fysické vady dobytka. Na tom se ničeho nezměnilo III. dílčí novelou k obč. zák. (cís. nařízení ze dne 19. března 1916, č. 69 ř. z.). I tu zákon především na mysli má dobytek nemocný a vadný (§§ 925 až 932 a všeob. obč. z.). V § 933 nového doslovu obč. zák. rozeznávají se pokud se nároku ze správy týče: a) nemovitosti, b) movitosti a o d d ě l e n ě, c) vady dobytka. Pak opět se mluví o lhůtách, resp. o začátku lhůt 1. při odevzdání věci, 2. při správě z takových vad dobytka, při nichž určena jest právní domněnka a 3. pro správu uplatňovanou z důvodu toho, že osoba třetí na věc činí si nárok. Správu pro právní nedostatky zákon tedy liší od správy pro vady dobytka, na něž jedině se vztahuje § 49, odst. 8 j. n. Nebylo také úmyslem zákonodárcovým při nové úpravě všeob. zákona občanského v kapitole o správě pojem »vad dobytka« rozšiřovat i na případy, kdy nelze mluvit o vadě na dobytku, resp. v těle zvířete vážnoucí. Ve vysvětlivkách k osnově III. dílčí novely praví se v úvodě výslovně, že jde o to, »aby zcela zastaralá ustanovení o s p r á v ě z v a d y d o b y t k a byla změněna a novými právními předpisy nahrazena. K titulu 9. odst. 5 (předpisy o obligačním právu. Správa p r o v a d y d o b y t k a) vysvětlivky poukazují k tomu, že dosavadní předpisy neodpovídají novějším vymoženostem na p o l i z v ě r o l é k a ř s k é m. Z a v á d ě j í se tedy nové a při tom se konstatuje, že zákonodárství nemůže věc upravit do detailu, jelikož znalost n e m o c í d o b y t ě č í c h nalézá se ve svém rozvoji a zákonná úprava musí odpovídati stanovisku, jaké právě věd a zaujímá. Dále se tam uvádí, že se vyskytují a bývají zavlekány stále nové, dříve neznámé d o b y t ě č í n e m o c i a že zákonodárství není možno, by stejně rychle s těmito změnami a vývojem kráčelo a že se tedy doporučuje, by vládě dáno bylo zmocnění, že může cestou nařizovací potřebné věd ě v e t e r i n á ř s k é odpovídající předpisy vydávati.« Dovolávání se v důvodové zprávě vědy veterinářské a uvádění jen n e m o c í dobytčích nasvědčuje tomu, že šlo jedině o vady na těle dobytka se vyskytující a nikoliv o vady, které nemají s podstatou dobytka, o něž dotýčný spor je zahájen, co činiti, že tedy slovem »vady dobytka« sluší rozuměti jen a jen nedostatky na zvířeti samém se vyskytnuvší. Za vady takové nelze ovšem označiti pouze snad nemoci dobytka. § 925 nového

znění všeob. zákona obč. výslovně uvádí »nemoce a vady«. Vada může ovšem spočívat i v tom, že zvíře nemá předností slibovaných, resp. předpokládaných (*dicta et promissa*), na př. koupena byla výslovně kráva březí, pak se ale zjistilo, že březí není, i to je nedostatek na koupeném zvířeti, tedy vada na dobytku — vada fyzická. Třeba při tom šlo také o uplatňování vady právní v to zahrnuté, zůstává právě nedostatek resp. vada na těle koupeného zvířete se vyskytnuvší základen pro spor a dlužno především eventuálně i slyšením znalců veterinářů zjistiti, zda vytýkaná fyzická vada resp. nedostatek skutečně konstatovány býti mohou. Z uvedeného plyne ale, že vady čistě právní se strukturou těla zvířete nescouvisející, jichž nositelem není tedy tělo zvířete, pod pojem »vady dobytka« zahrnovati nelze. Do této kategorie spadá i vada ta, že dobytče koupené nenáleželo prodávajícímu, že je tu tedy evikční nárok osoby třetí. Vady takové byť by i žalobou ze správy uplatňovány býti mohly, nejsou vadami ve smyslu § 49 odst. 8 j. n. a není pro rozhodování o nich povolán bez ohledu na ceny předmětů výhradně soud okresní. Mínil-li odpůrci tohoto názoru, že se stanoviska oportunitu a jednoty bylo by prospěšno jak pro vadu fyzickou, tak i pro vadu právní při dobytku se vyskytující příslušným k projednání prohlásiti okresní soud, nelze vůči tomu nic jiného uvést, než jen poukázati ku platným shora uvedeným právním předpisům a k tomu, že při vadách a nedostatecích, tkvících ve zvířeti samém, bylo uznání výlučné příslušnosti okresních soudů zcela pochopitelným, jsouc diktováno jednak tím, že s menším nákladem a menšími obtížemi bude spojena obhlídka zvířete u neb od soudu okresního a tento soud bude míti pro obhlídku zvířete znalce prakticky velmi dobře vyškolené, jednak tím, že zejména při nemocech dobytka věc nestrpí odkladu. Tyto úvahy nemají místa při nedostatku nebo vadnosti vlastnického práva auktorova, ježto v těchto případech jednati se bude o otázky, jež celkem neliší se od podobných otázek jinakých rozepří.

K čís. 2. Podle zásady § 355 všeob. obč. zák. může každá věc býti předmětem právního jednání. Zákon však některým věcem upírá tuto způsobilost, a to věcem veřejným, pokud trvá jejich určení k účelům veřejným, a věcem, které výslovně sám za vyloučeny z obchodu prohlašuje. Stát pak vyjímá věci některé z obchodu proto, že chce být jejich vlastníkem sám, takže soukromá práva k nim mohou býti vykonávána pouze potud, pokud tomu nejsou na odpor předpisy vydané k zachování a utužování veřejného blaha (§ 364 odst. 1 všeob. obč. z.). Z toho plyne, že za *res extra commercium* sluší jen a pouze ty věci považovati, které právní předpisy výslovně jako takové označují. Věcmi takovými, s nimiž obchodovati není možno, jsou vzhledem k tomu, že jsou majetkem státu a výhradně jen k účelům erárním slouží, součástky vojenské výstroje. (Dekr. dvor. kancel. ze dne 5. prosince 1800, ze dne 24. října 1816 (G 204) nař. dvor. kancel. ze dne 21. prosince 1808 W. 234, ze dne 29. března 1829, W. 396, a dekr. dvor. kancel. ze dne 29. srpna 1839 č. 26.261, sv. 267 zák. pol. sb.). Věcí *extra commercium* není však vojenský kůň, jelikož v řečených ustanoveních o koních zmínka se neděje a je také již vzhledem k tomu k předmětům tam uvedeným počítati nelze, že je nelze přece před prodejem zničiti co do jejich podstaty způsobem, jak to předpisují uvedená nařízení a jelikož erár sám koně půjčuje a prodává, jak to předpisuje § 1, prodejem zniiti co do jejich podstaty způsobem, jak to předpisují uvedená

tedy vojenští koně nejsou zákonem za věci extra commercium prohlášené, dlužno neoprávněný prodej vojenského koně posuzovati dle předpisů o správě, při čemž vzhledem k tomu, že v případě tom jde jedině o právní vadu zvířete, příslušným není výlučně soud okresní.

Čís. 734.

Uznáno-li otcovství k nemanželskému dítěti, lze jen tehda domáhati se sporem toho, co otec dle zákona plniti jest povinen, poukázal-li poručenský soud poručníka ku žalobě formálním usnesením, jež, doručeno byvši též nemanželskému otci, nabylo právní moci.

Tímto usnesením jest procesní soudce vázán.

(Plenární usnesení ze dne 27. října 1920, čís. pres. 1019/20.)

Důvody:

Ve třetím titulu druhého oddílu, jednajícím o nemanželských dětech, ustanovuje I. dílčí novela k občanskému zákoníku (cís. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 276 ř. z.) pod § 16 II. toto: »Uznáno-li otcovství, jest na soudu, by sám od sebe stanovil v mimosporném řízení výměru toho, co otci dle zákona plniti náleží, závisí-li však toto rozhodnutí na vyšetření sporných skutečností, jichž prostředky mimosporného řízení nelze zjistiti, by poukázal poručníka, podati žalobu.« I v literatuře i v soudní praxi rozcházejí se názory o tom, kdy dány jsou podmínky řízení sporného a jak odkliditi různost v mínění jednak soudu poručenského, jednak soudu procesního o tom, zda lze či nelze vystačiti s prostředky řízení mimosporného a zda tudíž má či nemá místo řízení sporné.¹⁾ Kdyžť i v praxi čsl. nejvyššího soudu objevil se v naznačených směrech různost mínění,²⁾ přikázal I. president věc senátu plenárnímu. Tímto usnesena shora uvedená právní věta, pro niž byly rozhodnými tyto úvahy: Dle motivů ku vládní předloze I. dílčí novely (čís. 2 příloh k těsnopiseckým zápisům panské sněmovny, XXI. zasedání, 1911, str. 74 a 75) směřováno ustanovením § 16 I. dílčí novely k tomu, by zjednána byla shoda v otázce, v praxi namnoze sporné, zda výměru toho, co otci nemanželského dítěte dle §§ 166—168 obč. zák. plniti náleží, lze z moci úřední zjistiti řízením mimosporným, či zda nutno, by spolehlivý podklad byl za všech okolností zjednán řízením sporným.

Jak vidno z doslovu § 16 I. dílčí novely, nezabočil zákon ani do toho, ani do onoho z obou extrémů. Rozhodnuv se zásadně pro řízení mimosporné, neztratil s očí zvláštnosti řízení mimosporného, nezapoměl na stěžejní zásadu tohoto řízení, vyslovenou v § 2 čís. 7 nesp. říz. Z důvodů, jež zde zevrubně uváděti netřeba, prolomil zákon na prospěch řízení mimosporného zásadu, vedle které sporem projednává a rozhoduje se o ná-

¹⁾ Údaje literární obsahují a soudní rozhodnutí udávají zejména poznámky 25 a 26, přičiněné na stránce 235 k § 463 díla: Krainz-Pfaff-Ehrenzweig, System des österr. allg. Privatrechtes, fünfte Auflage, zweiter Band, zweite Hälfte Familien- und Erbrecht. K tomu rozhodnutí Glaser-Unger, neue Folge, Band 52, Nr. 7256, 7571 a 7716.

²⁾ Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 1920, čís. R. I 510/19 (Právník 1920, sešit VIII, str. 294) a ze dne 31. srpna 1920 čís. R. I 712/20.